

Opinia perspektywiczna Komitetu Regionów „Jak regiony przyczyniają się do osiągnięcia europejskich celów związanych ze zmianami klimatycznymi i energią, ze szczególnym zaakcentowaniem porozumienia między burmistrzami”

(2009/C 76/04)

KOMITET REGIONÓW

- Przypomina instytucjom UE, że lokalne działania mają zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celu polegającego na zwiększeniu o 20 % efektywności energetycznej. Kluczowa rola regionów i gmin w tym zakresie została już zresztą dostrzeżona przez Komisję Europejską i Parlament Europejski.
- Wskazuje, że dziedziny, w których można osiągnąć znaczące oszczędności energii i ograniczenia emisji CO₂, to transport, mieszkalnictwo, budynki publiczne i publiczna infrastruktura oświetleniowa, które są zarządzane i zapewniane przez władze lokalne i regionalne.
- Jest zdania, że plany działań miast powinny być wpisane w szerszy kontekst regionalnych i krajowych planów działań. Plany regionalne mogłyby służyć jako ogniwo łączące inicjatywy lokalne z działaniami szczebla krajowego, co byłoby gwarancją ich spójności. Ważne jest, aby plany działania ustanawiały konkretne instrumenty umożliwiające ich realizację oraz wyposażyć je w odpowiednie finansowanie.
- Uważa, że należy odnowić Porozumienie między burmistrzami, aby wszystkim władzom szczebla niższego niż krajowy, w tym i władzom regionalnym, jednoznacznie wskazać szansę przyłączenia się do akcji.
- Apeluje o dostosowanie funduszy unijnych w taki sposób, by priorytetowo traktować działania promujące zrównoważone wykorzystywanie energii, oraz o zwiększenie w budżetach regionów udziału wydatków na poprawę efektywności energetycznej w gospodarstwach domowych z 3 do 5 %. Należy niezwłocznie udostępnić kredyty z Europejskiego Banku Inwestycyjnego tym władzom lokalnym i regionom, które zamierzają inwestować w programy ograniczające zużycie energii, promować wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i ograniczać emisję CO₂.

Sprawozdawca: Kay TWITCHEN (UK/PPE), członek Rady Hrabstwa Essex

ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

Najważniejsze przesłania

1. Z zadowoleniem przyjmuje zaproszenie Komisji Europejskiej do podzielenia się komentarzami na temat roli regionów w Porozumieniu między burmistrzami.
2. Podkreśla, iż obywatele mają prawo wiedzieć, co robią wybrane przez nich władze, aby zadbać o zachowanie środowiska dla przyszłych pokoleń.
3. Podkreśla, że Porozumienie to jest świetną okazją dla burmistrzów do zaangażowania obywateli w podejmowane wspólnie zdecydowane akcje na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu, a jednocześnie sposobem na unaocznienie prawdziwego przywództwa Unii Europejskiej w tej dziedzinie.
4. Przypomina instytucjom UE, że lokalne działania są czynnikiem warunkującym zmiany w zachowaniu jednostek, co ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celu polegającego na zwiększeniu o 20 % efektywności energetycznej. Kluczowa rola regionów i gmin w tym zakresie została już zresztą dostrzeżona przez Komisję Europejską ⁽¹⁾ i Parlament Europejski ⁽²⁾.
5. Zauważa, że porozumienie między burmistrzami, poprzez promowanie zrównoważonej i racjonalnie wykorzystywanej energii, może zachęcić miasta i regiony do wprowadzenia zmian, aby przed konsekwencjami wysokich cen energii i przed ubóstwem energetycznym chronić ich najbardziej narażonych mieszkańców, zwłaszcza tych o niskich i nierosnących dochodach. Przy tym należy jednak podjąć kroki pozwalające z jednej strony uniknąć subwencjonowania zużycia energii, a jednocześnie umożliwiające wprowadzenie silnych zachęt do poprawy efektywności energetycznej oraz możliwie daleko idącego zmniejszenia zużycia energii.
6. Zwraca uwagę, że władze regionalne i lokalne rozpoczęły już działania i inicjatywy na rzecz celów unijnej polityki zwalczania zmian klimatu, zdecydowanie i z rozmachem obejmując przewodnictwo w zwiększaniu efektywności energetycznej dla dobra swych obywateli i środowiska naturalnego. Porozumienie burmistrzów jest, razem z podobnymi inicjatywami krajowymi i międzynarodowymi, silnym bodźcem, aby tym działaniom nadać nowego impetu.
7. Przyjmuje z zadowoleniem nowo stworzoną możliwość uwzględniania wcześniejszych osiągnięć gmin w zakresie efektywności energetycznej lub oszczędności energii oraz wzywa wiodące gminy do aktywnego udziału w porozumieniu oraz prezentowania swoich projektów.

⁽¹⁾ Andris PIEBALGS: „Faktem jest, że wiele spośród najbardziej innowacyjnych pomysłów i projektów zwalczania globalnego ocieplenia zawdzięczamy regionom i miastom”, kwietniowe forum Komitetu Regionów.

⁽²⁾ Sprawozdanie Parlamentu Europejskiego w sprawie planu działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii: sposoby wykorzystania potencjału (2007/2106(INI)); „podkreśla rolę lokalnych i regionalnych agencji ds. energii w skutecznym wdrażaniu środków na rzecz wydajności energetycznej”.

8. Z zadowoleniem przyjmuje udany start porozumienia oraz zdecydowany odzew polityczny ze strony europejskich gmin, które zobowiązały się do ograniczenia zużycia energii o ponad 20 %. Jednak jeśli uczestnikami porozumienia będą tylko duże miasta, cała akcja może mieć znaczenie li tylko symboliczne. Dlatego teraz trzeba zaangażować władze szczebla niższego niż krajowy, gminy i regiony, w zależności od wewnętrznej struktury każdego państwa członkowskiego, aby liczniej przyłączały się do porozumienia, lub też zwiększyć liczbę partnerów, którzy w inny sposób praktycznie angażują się w realizację podobnego celu. Niewielkie gminy należy informować o możliwości przyłączenia się do regionalnych sieci.

9. Wzywa więc władze szczebla regionalnego i lokalnego, aby stały się równym partnerem w ramach porozumienia, niezbędnym dla pomyślnej realizacji celów unijnej polityki ochrony klimatu.

10. Z zadowoleniem przyjmuje postępy w prawodawstwie dzięki pakietowi energetyczno-klimatycznemu, które zwiększają pewność prawną oraz stanowią podstawę dla działań w ramach Porozumienia między burmistrzami. Niemniej na poziomie unijnym potrzebna jest większa aktywność, by skonkretyzować zobowiązania państw członkowskich do ograniczenia o 20 % zużycia energii.

11. Ubolewa, że w pakiecie energetyczno-klimatycznym na rok 2008 nie udało się zawrzeć wiążącego celu dotyczącego efektywności energetycznej, który jest brakującym ogniwem w działaniach na rzecz niezbędnych ograniczeń w emisji dwutlenku węgla.

12. Podkreśla, że bez ramowego określenia celów dla szczebla unijnego, krajowego, regionalnego i lokalnego, samo porozumienie nie wystarczy, aby zmniejszyć emisje o co najmniej 20 %, do czego zobowiązują się sygnatariusze. Ważne jest, aby zaangażować władze lokalne i regionalne w opracowanie celów energetycznych i klimatycznych, ustanowić konkretne instrumenty umożliwiające ich realizację oraz wypoasażyć je w odpowiednie finansowanie.

Odniesienie do roli władz regionalnych

13. Przypomina przesłania wcześniejszych, przyjętych przez KR, opinii w tej sprawie ⁽³⁾. Regiony, podobnie jak miasta, są kluczowymi aktorami w dziedzinie energetyki, odpowiedzialnymi za szereg zagadnień związanych z planowaniem, udzieleniem zezwoleń, inwestycjami, zamówieniami publicznymi, produkcją i eksploatacją. Dziedziny, w których można osiągnąć znaczące oszczędności energii i ograniczenia emisji CO₂, to transport, mieszkalnictwo, budynki publiczne i publiczna infrastruktura oświetleniowa, które są zarządzane i zapewniane przez władze lokalne i regionalne.

⁽³⁾ Opinia Komitetu Regionów w sprawie: „Ograniczenie globalnego ocieplenia do 2 °C” oraz „Uwzględnienie działalności lotniczej w systemie handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie”, DEVE-IV-015.

14. Podkreśla wpływ, jaki na zmniejszenie emisji i obniżenie zużycia energii wywrze ogólny cel ograniczenia zużycia zarówno dóbr konsumpcyjnych, jak i zasobów naturalnych, takich jak woda. Na poziomie regionów można w wielu wypadkach w większym stopniu wpływać na zmianę zachowań niż poprzez akcje pojedynczych władz lokalnych. Dlatego też regiony są na właściwym miejscu, by oddziaływać na postawy obywateli, ponieważ ich inicjatywy obejmują zarówno miasta, jak i obszary wiejskie.

15. Popiera zatem silne zaangażowanie regionów oraz ma nadzieję, że właściwe organy regionalne motywować będą liczne gminy na swoim terenie do przystąpienia do porozumienia.

16. Jest zdania, że plany działań miast powinny być wpisane w szerszy kontekst regionalnych i krajowych planów działań. Plany regionalne mogłyby służyć jako ogniwo łączące inicjatywy lokalne z działaniami szczebla krajowego, co byłoby gwarancją ich spójności. Ważne jest, aby plany działania ustanawiały konkretne instrumenty finansowe, techniczne i prawne, jak również narzędzia oceny i instrumenty w zakresie zasobów ludzkich oraz harmonogram, które umożliwiłyby realizację wspomnianych celów.

17. Przypomina, że istnieją głębokie różnice między regionami i że określone systemy, sektory i regiony mogą szczególnie dotkliwie odczuwać skutki zmian klimatycznych. Przypomina również, że zdolności dostosowawcze, nierównomiernie rozłożone pomiędzy różne sektory i regiony, są ściśle powiązane z rozwojem społeczno-gospodarczym. W tym kontekście regiony i władze lokalne odgrywają istotną rolę.

18. Z zadowoleniem przyjmuje element benchmarkingu zawarty w porozumieniu i pragnie zaakcentować przewodnią rolę, jaką regiony mogłyby odegrać we wskazaniu potencjału dla lokalnych inicjatyw, dzieląc się sprawdzonymi rozwiązaniami, wyznaczając partnerów dla projektów, udzielając wsparcia finansowego, śledząc postępy i promując sukcesy. Aby zwiększyć oddziaływanie i stworzyć szanse na partnerstwa, lokalne inicjatywy powinny być elementem skoordynowanych działań regionalnych bądź krajowych. Ponadto należy zapewnić im możliwość stawiania sobie ambitnych celów przewyższających te zawarte w programach krajowych.

19. Jest świadom, że istotnym czynnikiem decydującym o powodzeniu lub porażce porozumienia będzie skala zawartych partnerstw na rzecz działań. Dla zapewnienia skuteczności partnerstwa te powinny mieć taki zakres, by wywierać odpowiedni wpływ, ale jednocześnie być na tyle małe, by pozostać własnością lokalną. Jeśli chodzi o efektywność energetyczną, promowanie odnawialnych źródeł energii i ograniczanie emisji CO₂, duże miasta są w stanie osiągać korzyści skali, zaś w mniejszych gminach i na wsiach to regiony mogą zapewnić pomoc.

20. Przypomina Komisji, że regiony i miasta, jako duzi dostawcy ciepła i elektryczności, m.in. poprzez układy do skojarzonego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej oraz technologie przetwarzania odpadów komunalnych, takie jak energia z odpadów (*energy from waste*), rozkład beztlenowy (*anaerobic digestion*) oraz wytwarzanie stałych paliw wtórnych (*solid recovered*

fuels), odgrywają ważną rolę w oddziaływaniu na rynki energii, a także zachęca do rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz alternatywnych źródeł energii, charakteryzujących się niską emisją gazów cieplarnianych.

21. Należy więc odnowić Porozumienie między burmistrzami, aby wszystkim władzom szczebla niższego niż krajowy, w tym i władzom regionalnym, jednoznacznie wskazać szansę przyłączenia się do akcji, tak by zapewnić jej maksymalny zasięg terytorialny obejmujący także obszary wiejskie, dla których poprawa efektywności energetycznej, promowanie odnawialnych źródeł energii i ograniczanie emisji CO₂ są znacznym wyzwaniem. Porozumienie powinno zostać skoordynowane z krajowymi inicjatywami odpowiadających jej założeniami.

Odnośnie do wyzwań stojących przed Porozumieniem między burmistrzami

22. Ponownie zapewnia o swym wsparciu dla celów porozumienia oraz skali jego działań, obejmujących ograniczenie popytu na energię i zużycia energii, zapewnienia trwałych i bezpiecznych dostaw energii poprzez promowanie odnawialnych jej źródeł oraz zwiększenie efektywności energetycznej produktów.

23. Z naciskiem podkreśla, że redukcja emisji to długoterminowe działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz że w związku z tym do celów dodano kryteria jakościowe, aby zagwarantować ich trwałość.

24. Podkreśla, że warunkiem trwałego oddziaływania porozumienia jest jego mocne włączenie w strukturę podpisujących je władz, co uchroni przyjęte zobowiązania i cele przed przyszłymi trudnościami lub przed obniżeniem poprzeczki po ewentualnych zmianach w przewodnictwie politycznym lub w strukturze administracyjnej lub terytorialnej.

25. Podkreśla, że krótkoterminowe presje budżetowe są nie lada sprawdzianem dla regionów i miast podejmujących średnio-, a nawet długoterminowe inwestycje i decyzje strategiczne, aby poprawić swą efektywność energetyczną, promować wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i ograniczać emisję CO₂. Należy więc uwzględnić to w krajowych ocenach osiągniętych celów.

26. Nadmienia, że nie ma jednej, obowiązującej we wszystkich państwach członkowskich UE definicji burmistrza ani regionu, zatem tytuł porozumienia oraz jego przewidziany zakres w żadnym wypadku nie wyklucza innych organów ani nie broni im przyłączenia do Porozumienia między burmistrzami.

27. Podkreśla różnicowanie postępów w ograniczaniu emisji CO₂ oraz zużycia energii w UE w ciągu ostatnich lat, co sprawia, że niektórzy liderzy postępu podejmują już bardziej ambitne wyzwania. Trzeba wziąć pod uwagę różne nasilenie zużycia i wytwarzania energii oraz związaną z tym intensywność emisji gazów cieplarnianych w Unii oraz w poszczególnych państwach członkowskich, a zwłaszcza różnice pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi.

Dalsze propozycje odnośnie do Porozumienia między burmistrzami

28. Apeluje o wsparcie przy opracowywaniu wytycznych dla ograniczenia emisji, jak również o jasne wskazówki, jak będzie przebiegać sprawozdawczość i pomiary. Jest to zasadniczy wymóg dla właściwego porównania i oceny postępów.

29. Sugeruje, by w ocenie postępów zawarto zarówno przykłady nieudanych działań, jak i osiągnięć, aby uniknąć powtórzenia błędów. Przykłady te powinny mieć bezpośrednie zastosowanie, a w tym celu niezbędne byłoby uściślenie inicjatyw, wraz z odnośnymi środkami budżetowymi. Unia Europejska powinna też skorzystać z konkluzji sformułowanych w Stanach Zjednoczonych na konferencji burmistrzów oraz w ramach regionalnej inicjatywy stanów północno-wschodniego i środkowego wybrzeża Atlantyku na rzecz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.

30. Zwraca uwagę, że wiele miast należy do regionalnych lub krajowych sieci, które opracowały już swoje metody i systemy księgowe. Można by rozważyć korzystanie z nich w ramach porozumienia przy jednoczesnej harmonizacji sprawozdawczości i instrumentów pomiarowych w perspektywie średnio-terminowej. Dzięki temu uniknięto by tworzenia od nowa istniejących już metod oraz zachęcono by do szerszego uczestnictwa w porozumieniu. Celem powinno być przystąpienie większości gmin zrzeszonych w istniejących już sieciach do Porozumienia między burmistrzami.

31. Radzi, by harmonogram porozumienia umożliwił sprawdzian doskonałości, a inicjatywy uznane za najlepsze były rozpowszechniane we wszystkich państwach członkowskich jeszcze przed opracowywanymi planami działań. W ten sposób owe wzorcowe rozwiązania zostaną wykorzystane w przygotowywanych przez miasta i regiony planach działań.

Odnośnie do wyzwań związanych z unijnymi celami efektywności energetycznej

32. Podkreśla znaczenie szerszego kontekstu europejskiego i krajowego dla powodzenia lokalnych inicjatyw, a zwłaszcza zaniechanie przez Komisję aktualizacji planu działania z 2006 r. na rzecz racjonalizacji zużycia energii. Aktualizacja ta będzie konieczna, aby państwom członkowskim i ich regionom dać bodziec do zwiększenia oszczędności powyżej ustalonego przez UE celu 20 %.

33. Ponawia apel z czerwcowego posiedzenia Rady Europejskiej do Komisji i państw członkowskich, by przyspieszyć wdrożenie planu i wziąć pod uwagę jego przegląd.

34. Wzywa do ustanowienia bezpośredniego powiązania pomiędzy planami działań państw członkowskich w zakresie energetyki a tego typu planami na szczeblu regionów, ponieważ plany regionalne stanowią niezbędny pomost pomiędzy krajowymi i miejskimi strategiami na rzecz zrównoważonego rozwoju. Ważne jest, aby zaangażować władze lokalne i regionalne w opracowanie celów energetycznych i klimatycznych, ustanowić konkretne instrumenty umożliwiające ich realizację oraz wyposażyć je w odpowiednie finansowanie.

35. Apeluje o dostosowanie funduszy unijnych w taki sposób, by priorytetowo traktować działania promujące zrównoważone wykorzystywanie energii, oraz o zwiększenie w budżetach regionów udziału wydatków na poprawę efektywności energetycznej w gospodarstwach domowych z 3 do 5 %. Należy niezwłocznie udostępnić kredyty z Europejskiego Banku Inwestycyjnego tym władzom lokalnym i regionom, które zamierzają inwestować w programy ograniczające zużycie energii, promować wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i ograniczać emisje CO₂.

36. Proponuje w związku z tym, aby w średniookresowym przeglądzie unijnych programów finansowych rozważyć, jakie modyfikacje należałoby wprowadzić w szerokiej gamie programów, by wesprzeć racjonalizację zużycia energii, propagowanie odnawialnych źródeł energii i ograniczanie emisji CO₂ oraz poprawić dostęp regionów i miast do programów na rzecz efektywności energetycznej. Przykładowo ewentualne zmiany, w połączeniu ze zwiększeniem środków z funduszy regionalnych i Funduszu Spójności na rzecz wsparcia efektywności energetycznej w gospodarstwach domowych, powinny obejmować wzrost inwestycji w urynkowanie nowych technologii objętych choćby 7. programem ramowym. Przegląd prawa w dziedzinie pomocy państwa także mógłby okazać się potrzebny, by umożliwić zastosowanie środków w zakresie przemian przemysłowych i przetwarzania energii.

37. Zachęca Komisję do dalszego, przyspieszonego opracowywania środków, które pomogłyby miastom i regionom dokonać przemian w zachowaniach ich mieszkańców, np. poprzez promowanie i klasyfikację produktów energooszczędnych.

38. Jest przekonany, że nadanie wiążącego charakteru celowi 20-procentowej oszczędności w zużyciu energii oraz uwzględnienie tego w unijnym planie działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii, jak i zalecenie państwom członkowskim ujęcia tego wymogu w ich krajowych planach działań byłoby znacznym wsparciem dla regionów i miast w wysiłkach zmierzających do osiągnięcia, a nawet przekroczenia tego celu.

Bruksela, 26 listopada 2008 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Luc VAN DEN BRANDE